

प्रथम राष्ट्रिय आर्थिक गणना २०७५ को प्रारम्भिक नतिजा

प्रेश विज्ञप्ति

१. परिचय

केन्द्रीय तथ्याङ्क विभागले समय समयमा विभिन्न गणना, सर्वेक्षणहरू तथा अन्य स्रोतबाट तथ्याङ्कहरू संकलन गरी यसका नतिजाहरू प्रयोगकर्ता समक्ष पुऱ्याउँदै आएकोछ । भरपर्दो र विश्वसनीय तथ्यांकका आधारमा देशको समृद्धिका नीति, योजना, कार्यक्रमहरूको तर्जुमा तथा सञ्चालन हुनुपर्दछ भन्ने विश्वव्यापी मान्यता हो । दिगोरुपमा आर्थिक तथ्याङ्कहरू उपलब्ध गर्न देशमा आर्थिक तथ्याङ्क प्रणालीलाई मजबुत तुल्याउनु पर्ने आजको आवश्यकता हो । अझ भन्ने हो भने देशको आर्थिक वृद्धिलाई मजबुत तुल्याउनका लागि आर्थिक तथ्यांकलाई सबल तुल्याउनु आजको आवश्यकता रहेकोछ । आर्थिक तथ्यांकको आधारको रूपमा विभिन्न प्रकारका उद्योग, व्यवसाय, संघसंस्था आदि प्रतिष्ठानहरू (आर्थिक एकाइहरू) को विवरण संकलन गर्ने उद्देश्यले आर्थिक गणना गर्नु अपरिहार्यता महशुस भई केन्द्रीय तथ्याङ्क विभागले मिति २०७५ साल वैशाख १ गते देखी जेष्ठ ३१ गते सम्म नेपालको प्रथम राष्ट्रिय आर्थिक गणनाको तथ्याङ्क सङ्कलन कार्य सम्पन्न गरिसकेको छ । यस गणनामा सन्दर्भ दिनका रूपमा २०७५ वैशाख १ गते लाई तोकिएको थियो । विभागले देशका ७७ जिल्लामा नै आर्थिक गणना कार्यालयहरू स्थापना गरी आर्थिक गणनाको देशव्यापी रूपमा तथ्याङ्क संकलनको कार्यक्रम सञ्चालन गरेको थियो ।

देशमा आर्थिक तथ्यांकको आधार खडा गर्नु यस गणनाको मुलभूत लक्ष्य रहेको छ भने प्रतिष्ठान तथा व्यवसायहरूको व्यावसायिक क्रियाकलाप सम्बन्धी वर्तमान अवस्थाका आधारभूत तथ्याङ्कहरू उपलब्ध गराउनु; केन्द्र, प्रदेश तथा स्थानीयतहका सरकारहरूलाई योजना तर्जुमा र नीति निर्माण गर्न आधारभूत आर्थिक तथ्याङ्कहरू उपलब्ध गराउनु; राष्ट्रिय लेखा प्रणालीको सुदृढीकरण; तथ्याङ्कीय व्यावसायिक रजिष्टरको निर्माण; सम्बन्धित क्षेत्रका व्यवसायीहरू र प्राज्ञिक अनुसन्धानकर्ता तथा अन्य तथ्याङ्क प्रयोगकर्ताहरूलाई क्रमशः व्यवसाय प्रवर्द्धनका लागि नीति तथा योजना तर्जुमा गर्न र अध्ययन अनुसन्धानका लागि आवश्यक पर्ने तथ्याङ्कहरू उपलब्ध गराउनु यस आर्थिक गणनाका उद्देश्यहरू हुन् ।

“सबै आर्थिक क्रियाकलापहरूको अन्तर्राष्ट्रिय स्तरीय औद्योगिक वर्गीकरण” मा उल्लेख भए अनुसारका नेपालमा सञ्चालित वा क्रियाशील कृषि, वन तथा माछापालन व्यवसाय (दर्ता भएकामात्र), खानी तथा उत्खनन; औद्योगिक उत्पादन; विद्युत, ग्याँस, वाफ तथा वातानुकूलित आपूर्ति; पानी आपूर्ति, ढल, फोहर व्यवस्थापन तथा प्रशोधन क्रियाकलापहरू ; निर्माण; थोक तथा खुद्रा व्यापार, मोटर गाडी, मोटरसाइकलको मर्मत; यातायात तथा गोदाम; आवास सुविधा तथा खाना व्यवस्थाका क्रियाकलापहरू; सूचना तथा सञ्चार; वित्तीय तथा बीमा सम्बन्धि क्रियाकलापहरू; घरजग्गा कारोबारका क्रियाकलापहरू; पेशागत, वैज्ञानिक तथा प्राविधिक क्रियाकलापहरू; प्रशासनिक तथा सहयोगी क्रियाकलापहरू; शिक्षा; मानव स्वास्थ्य तथा सामाजिक कार्यका क्रियाकलापहरू; कला, मनोरञ्जन तथा मनोविनोद क्रियाकलापहरू; र अन्य सेवा क्रियाकलापहरू सञ्चालन गर्ने प्रतिष्ठानहरूलाई यस गणनामा समेटिएको थियो । यस गणनामा माथि उल्लेखित क्रियाकलापहरू सञ्चालन गर्ने प्रतिष्ठानहरूको ठेगाना, मूख्य क्रियाकलाप, रोजगार, पूँजी लगानी, ऋणमा पहुँच, रोजगारी, औसत विक्री तथा आमदानी, औसत मासिक खर्च, तलबज्याला खर्च आदि सम्बन्धी विवरण संकलन गरिएको थियो ।

नेपालको तथ्यांकीय इतिहासमा प्रथमपटक यस गणनामा कागजी प्रश्नावली फारामका अलावा अनलाइन सर्वेक्षण (e-census) मार्फत उत्तरदाताले आफ्नो प्रतिष्ठानको विवरण आफै भर्न सक्ने र गणक मार्फत ट्याब्लेट कम्प्युटर प्रयोग गरी गणना गर्न सकिने विधि अपनाइएको थियो ।

राष्ट्रिय आर्थिक गणना २०७५ को प्रारम्भिक नतिजा

राष्ट्रिय आर्थिक गणना २०७५ को स्थलगत तथ्यांक संकलन कार्य सम्पन्न भई भरिएका फारामहरू केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग र अन्तर्गतका तथ्यांक कार्यालयहरूमा प्राप्त भई प्रशोधनको कार्यहरू सञ्चालन भइरहेका छन् । आर्थिक गणनाको स्थलगत तथ्यांक संकलन कार्यका लागि जिल्ला व्यवस्थापन समूहका कर्मचारीहरू, सुपरिवेक्षक र गणकहरू सहित करिब ४५०० गणना कर्मचारीहरू संलग्न रहेका थिए । राष्ट्रिय आर्थिक गणना २०७५ अन्तर्गत प्रतिष्ठानहरूबाट विवरण संकलन गर्ने कार्य भइरहँदा प्रत्येक गणकले भरेका फारामहरूको आधारमा “कन्ट्रोल फाराम” भर्नुपर्ने व्यवस्था गरिएको थियो । कन्ट्रोल फारामहरूमा भरिएका तथ्याङ्कका आधारमा यो प्रारम्भिक नतिजा तयार गरिएको हो । प्रत्येक गणकले भर्ने कन्ट्रोल फारामहरूमा जिल्ला, नगर/गाउँपालिका, वडा नं, प्रतिष्ठान सङ्ख्या, प्रतिष्ठानमा संलग्न जनशक्तिको जम्मा संख्या, पुरुष, महिलाको सारांश तथ्यांक उल्लेख गरिएको थियो । राष्ट्रिय आर्थिक गणना २०७५ को यस प्रारम्भिक नतिजाका अंकहरू आर्थिक गणनाको मुख्य प्रशोधन कार्य (फाराम बी) सम्पन्नभई अन्तिम नतिजा प्राप्त हुँदा सामान्य फरक पर्न सक्नेछन् ।

प्रारम्भिक नतिजाका मुख्य तथ्यांकहरू

(क) नेपाल

प्रथम राष्ट्रिय आर्थिक गणना २०७५ को प्रारम्भिक नतिजाअनुसार नेपालमा सञ्चालित प्रतिष्ठानहरूको संख्या ८,२३,४४५ पुगेको देखिन्छ । यस्तै ती प्रतिष्ठानहरूमा सक्रियरूपमा संलग्न जनशक्ति संख्या ३,४०८,७४६ जस मध्य पुरुष जनशक्ति २,०४४,८८८ र १,३६३,७५७ रहेको देखिन्छ ।

यी तथ्यांकका आधारमा अन्य केही प्रमुख सूचकहरू यस प्रकार रहेकाछन् :

प्रतिष्ठानमा संलग्न जनशक्तिको लिङ्ग अनुपात (प्रति १०० महिलामा पुरुषको संख्या)	१५०
प्रतिष्ठान घनत्व (प्रति वर्ग किलोमिटर)	६.३
प्रति १००० जनसंख्यामा प्रतिष्ठान संख्या	३१.६
प्रति प्रतिष्ठान जनसंख्या	३१.७
प्रति प्रतिष्ठान संलग्न औसत जनशक्ति संख्या	३.७

(ख) प्रदेश अनुसार प्रारम्भिक नतिजाका मुख्य तथ्यांकहरू

सूचक	उच्चतम	न्यूनतम
प्रतिष्ठान संख्या	२८२,०५६ (प्रदेश नं. ३)	४२,८१७ (कर्णाली)
प्रतिष्ठानमा संलग्न जम्मा जनशक्ति	१,१९०,७२१ (प्रदेश नं. ३)	१३२,४२५ (कर्णाली)
प्रतिष्ठानमा संलग्न जनशक्तिको लिङ्ग अनुपात (प्रति १०० महिलामा पुरुषको संख्या)	२२६ (प्रदेश नं. २)	११९ (गण्डकी)
प्रतिष्ठान घनत्व (प्रति वर्ग किलोमिटर)	१३.९ (प्रदेश नं. ३)	१.४ (कर्णाली)
प्रति १००० जनसंख्यामा प्रतिष्ठान संख्या	४५.३ (प्रदेश नं. ३)	१९.४ (प्रदेश नं. २)
प्रति प्रतिष्ठान जनसंख्या	५१.६ (प्रदेश नं. २)	२२.१ (प्रदेश नं. ३)
प्रति प्रतिष्ठान संलग्न औसत जनशक्ति संख्या	४.२ (प्रदेश नं. ३)	३.१ (कर्णाली)

(ग) जिल्ला अनुसार प्रारम्भिक नतिजाका मुख्य तथ्यांकहरू

सूचक	उच्चतम	न्यूनतम
प्रतिष्ठान संख्या	१२३,९९४ (काठमाण्डौ)	४८७ (मनाङ)
प्रतिष्ठानमा संलग्न जम्मा जनशक्ति	५७५,००३ (काठमाण्डौ)	२३७५ (मनाङ)
प्रतिष्ठानमा संलग्न जनशक्तिको लिङ्ग अनुपात (प्रति १०० महिलामा पुरुषको संख्या)	३०१.९ (बारा)	९०.२ (मुगु)
प्रतिष्ठान घनत्व (प्रति वर्ग किलोमिटर)	३१३.९ (काठमाण्डौ)	०.११ (डोल्पा)
प्रति १००० जनसंख्यामा प्रतिष्ठान संख्या	७६.२ (मनाङ)	१५.२ (अछाम)
प्रति प्रतिष्ठान जनसंख्या	६५.७ (अछाम)	१३.१ (मनाङ)
प्रति प्रतिष्ठान संलग्न औसत जनशक्ति संख्या	५.२ (ललितपुर)	२.३ (अर्घाखाँची)

नेपाल सरकारको आफ्नै स्रोत साधन र जापान अन्तर्राष्ट्रिय सहयोग नियोग (JICA) को प्राविधिक सहयोगमा राष्ट्रिय आर्थिक गणना २०७५ का कार्यक्रमहरु सञ्चालन हुँदै आएको छ । आर्थिक गणनामा विवरण भरिएका मुख्य प्रश्नावली फारामहरुको प्रशोधन कार्य सम्पन्न भए पछि यसै आर्थिक वर्ष भित्र राष्ट्रिय आर्थिक गणना २०७५ को विस्तृत विवरण सहितको अन्तिम नतिजा प्रकाशन गर्ने लक्ष्य रहेकोछ ।

अन्त्यमा यस आर्थिक गणनाको तथ्यांक संकलनको क्रममा आ-आफ्ना प्रतिष्ठानहरुको विवरण दिइ सहयोग पुर्याउनु हुने विभिन्न क्षेत्रका उद्योग, व्यवसाय, संघसंस्था, प्रतिष्ठानहरु, गणनाको प्रारम्भ देखि विभिन्न चरणहरुमा आर्थिक गणनालाई सफल तुल्याउन सहयोग गर्ने जिल्ला आर्थिक गणना समन्वय समितिका पदाधिकारीहरु, जिल्ला आर्थिक गणना कार्यालयमा गणना व्यवस्थापन तथा सञ्चालन गर्ने कर्मचारीहरु तथा सुपरिवेक्षक र गणकहरु, नेपाल सरकारका विभिन्न निकायहरु, गैर सरकारी निकायहरु, उद्योग वाणिज्य महासंघ, नेपाल उद्योग परिसंघ र अन्य संघसंस्थाहरु, विभिन्न सञ्चारकर्मी तथा पत्रकारबन्धुहरु सबै प्रति यस विभाग हार्दिक धन्यवाद तथा आभार प्रकट गर्न चाहन्छ ।

नेपाल सरकार

राष्ट्रिय योजना आयोग

केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

थापाथली, काठमाण्डौ

